

VORMING VREDE & BURGERSCHAP

VOORJAAR EN NAJAAR 2023
MIDDAGSESSIES VAN 14.00 TOT 17.00 UUR
AVONDESSIES VAN 19.00 TOT 21.00 UUR
STADSCAMPUS
UNIVERSITEIT ANTWERPEN
LOKAAL C.002, PRINSSTRAAT 13
2000 ANTWERPEN

Interactieve vormingssessies
rond 6 vredesdomeinen en burgerschap:

BURGERSCHAP // CONFLICTHANTERING /
INNERLIJKE VREDE / INTERNATIONALE EDUCATIE
/ MENSENRECHTENEDUCATIE / MILIEUEDUCATIE /
ONTWIKKELINGSEUCATIE

MET ALS SPREKERS

(TELKENS IN ALFABETISCHE ORDE):

voorjaar 2023:

**Bleri Lleshi, Tinneke Beeckman,
Eveline De Wree, François Levrau,
Rik Van Cauwelaert, Herman Van
Rompuy, Anna Vleeshouwers,
Walter Zinzen**

najaar 2023:

**Hans Claus, Patrick Loobuyck, Rik
Pinxten, Anne Povoost, Tom Sauer,
Peter Schmidt, Jean Paul Van
Bendegem, Geert Van Coillie**

» VORMING VREDE & BURGERSCHAP

In onze samenleving is een leefsfeer van vrede onmiskenbaar een uitzonderlijk hoog goed. Vrede is een noodzakelijke voorwaarde om een actief, ethisch burgerschap te faciliteren en realiseren.

Vrede is evenwel een broos gegeven: de huidige dramatische ontwikkelingen in het oosten van Europa hebben onze moderne westerse democratieën onzacht geconfronteerd met die bittere realiteit. De missie en werking van Vorming Vrede & Burgerschap (VV&B) is daarom relevanter en actueler dan ooit. Met de bedoeling te informeren, te sensibiliseren, te vormen en dienst te verlenen, organiseert VV&B ook in 2023 op de Stadscampus van de Universiteit Antwerpen twaalf sessies over het versterken van vrede en actief (ethisch) burgerschap en het geweldloos hantieren van conflicten op maatschappelijk en mondiaal gebied.

» TOT WIE RICHT VV&B ZICH?

Met de jaarlijkse vormingssessies richt VV&B zich tot alle geïnteresseerde burgers die bewuster en adequater willen leren omgaan met conflicten en vormen van geweld in hun eigen leefwereld en daarbuiten én naar alle geïnteresseerden in het

maatschappelijke werkveld. In het bijzonder richt VV&B zich tot professionelen uit het onderwijs en de sociale sector en tot studenten aan de universiteit en de hogeschool en tot beleidsverantwoordelijken.

PROGRAMMA VOORJAAR 2023 (LENTEMODULE)

**WOENSDAG 15 MAART 2023
VAN 19.00 UUR TOT 21.00 UUR**

Bleri Lleshi – Wat na corona? Brief aan Vlaanderen

In deze brief aan Vlaanderen houdt filosoof Bleri Lleshi een krachtig en inspirerend pleidooi om het roer in de samenleving drastisch om te gooien, want corona heeft een aantal problemen op scherp gezet. De crisis maakte ook duidelijk dat de mens supersociaal, solidair en zorgzaam is. Al meer dan tien jaar doorkruist Bleri Lleshi Vlaanderen om te spreken over hoop en liefde. Hij kent de verhalen van de mensen die het gehad hebben met de richting waarin onze samenleving evolueert. We staan op een kruispunt: ofwel misbruiken machthebbers deze crisis, ofwel grijpen wij dit moment aan om te kiezen voor een positieve verandering naar een sociale, duurzame en rechtvaardige samenleving.

Bleri Lleshi is filosoof, docent aan UCLL en auteur van verschillende boeken.

**WOENSDAG 22 MAART 2023
VAN 14.00 UUR TOT 17.00 UUR**

Rik Van Cauwelaert & Herman Van Rompuy – Wie wij waren?

Moderator: Walter Zinzen

Rik van Cauwelaert en Herman van Rompuy lichten een tipje van de sluier op van hun ophefmakende boek *Wie wij waren* (Davidsfonds). Na hun uiteenzetting levert Walter Zinzen commentaar en gaat hij dieper in op bepaalde aspecten van hun boek vanuit een pertinente vraagstelling. Na de koffiepauze krijgt het publiek het woord in een afsluitende vragenronde.

Rik Van Cauwelaert werkte voor verschillende nieuwsbureaus, zoals Associated Press en het Franse Sipa Press. Eind jaren 1970 maakte hij geleidelijk de overstap naar de schrijvende pers, eerst bij het weekblad *De Post*, dan bij *Sportmagazine* en daarna bij *Knack*. Daar werd hij wetstraatverslaggever, in 1998 hoofdredacteur en in 2002 directeur-hoofdredacteur. In 2012 verliet hij *Knack* en werd hij columnist bij *De Tijd*.

Herman Achille graaf Van Rompuy is een Belgische politicus (CD&V). Hij was van december 2008 tot november 2009 premier van België en van januari 2010 tot november 2014 voorzitter van de Europese Raad. Nu is hij president emeritus van die Europese raad en minister van staat.

Walter Zinzen was VRT-journalist. Hij schrijft opiniestukken en wordt dikwijls gevraagd als Congo-specialist of politiek deskundige.

**WOENSDAG 29 MAART 2023
VAN 14.00 UUR TOT 17.00 UUR**

Anna Vleeshouwers – Feminisme

«Het» feminisme bestaat niet. Wel zijn er verscheidene feminismen die alle gendergelijkheid nastreven, maar wat ze daaronder verstaan en hoe ze dit beogen te bereiken varieert. Feminisme heeft bovendien een rijke en bewogen geschiedenis die nog niet aan haar laatste hoofdstuk toe is. Dat maakte onder meer de #MeToo-beweging duidelijk die in 2017 de hele wereld in rep en roer zette en aantoonde dat seksueel grensoverschrijdend gedrag nog steeds een grootschalig en systemisch probleem is. Vanuit een terugblik op historische

hoogtepunten belicht Anna Vleeshouwers welke feministische thema's vandaag op tafel blijven liggen. Op die manier wordt niet alleen duidelijk welke strijdpunten tijdloos zijn gebleken, maar ook welke fundamentele principes de feministische beweging verbindt, ongeacht haar diversiteit en evoluties doorheen de feministische golven. Wat zijn de kernwaarden van het feminisme? En op welke terreinen moeten die waarden nog verdedigd worden? Kortom, welke strijd moet nog gestreden worden? We ontdekken het allemaal aan de hand van herkenbare, alledaagse en actuele voorbeelden. Voorkennis voor deze lezing is niet vereist. Na de lezing is er voldoende ruimte voor vragen en dialoog.

Anna Vleeshouwers is een gepassioneerde feminist, gender- en diversiteitsexpert, en inhoudelijk medewerker bij RoSa vzw, het kenniscentrum voor gender en feminisme. In het kader van haar werk bij RoSa geeft ze vorming en lezingen en leest en schrijft ze over al wat met gender of feminisme te maken heeft. Ook geeft ze advies en begeleidt ze organisaties om werk te maken van gelijke kansen.

**WOENSDAG 19 APRIL 2023
VAN 14.00 UUR TOT 17.00 UUR**

François Levrau – De multiculturele samenleving, deel 2

Via een politiek die het etnisch-culturele en religieuze verschil erkent kunnen samenlevingen rechtvaardiger worden omdat de identiteitsbalans tussen meerderheidsgroep en minderheidsgroep meer in evenwicht komt.

Dat is, in een notendop, de basisgedachte van het multiculturalisme. Deze filosofische en politieke strategie is niet vrij van kritiek. Wat staat er op het spel? Hoe gaan we best met elkaar om zodat de multiculturele samenleving niet overkop gaat? Theoretische beschouwingen worden in deze presentatie afgewisseld met praktische voorbeelden en discussies.

François Levrau is onderwijsbegeleider en docent verbonden aan de Universiteit Antwerpen, respectievelijk bij het Centrum Gillis en het Departement Sociologie.

WOENSDAG 26 APRIL 2023
VAN 14.00 UUR TOT 17.00 UUR

Tinneke Beeckman – Democratie en de lege plaats van de macht

Democratie lijkt vandaag de dag vanzelfsprekend: dit politieke systeem impliceert de gelijkwaardigheid van alle mensen en geeft gelijke rechten voor burgers. Gelijk burgerschap krijgt een politieke vertaling vanaf de vroege moderniteit (16e, 17e eeuw) en de Verlichting. Met name de Amerikaanse Revolutie (1776) en de Franse Revolutie (1789) zijn kantelmomenten. Tegelijk is de plaats van de macht in een democratie 'leeg', zoals Claude Lefort het noemde: wie legitiem de macht heeft, ligt niet op voorhand vast. Dit is een kracht, maar ook een mogelijke bron van ontsparing, zoals het totalitarisme (nazisme en communisme) in de twintigste eeuw aantoonde. In deze lezing bekijkt Tinneke Beeckman enkele belangrijke momenten die tot de democratische gedachte hebben bijgedragen, van de oudheid tot nu. En

met denkers als Machiavelli, Hannah Arendt, Claude Lefort en Marcel Gauchet analyseert ze welke mogelijke ontsparingen vandaag de dag kunnen opduiken.

Tinneke Beeckman (1976) studeerde filosofie aan de VUB en de ULB. Ze werkte jarenlang als aspirant en als postdoctoraal onderzoeker (FWO) aan de VUB. Sinds 2012 is ze schrijfster. Ze publiceerde *Door Spinoza's lens* (Pelckmans, 2012), *Macht en onmacht. Een verkenning van de hedendaagse aanslag op de Verlichting* (De Bezige Bij, 2015), en *Machiavelli's*

lef. Levensfilosofie voor de vrije mens (Boom, 2020). Voor haar boek over Machiavelli kreeg ze de Hypatiaprijs (2022). Ze is columnist voor De Standaard en geeft regelmatig filosofische en politieke analyses in de media.

WOENSDAG 3 MEI 2023
VAN 19.00 UUR TOT 21.00 UUR

Eveline De Wree – Intrafamiliaal geweld

Intrafamiliaal geweld is niet in één beeld te vatten. Het is een fenomeen gekenmerkt door verschillende dynamieken die een rol kunnen spelen in het ontstaan of voortduren ervan. Het blijkt vaak niet evident om hulp te zoeken en te vinden voor degenen die ermee geconfronteerd worden. Net daarom is het belangrijk om samen te werken over de sectoren heen om te komen tot een succesvolle en duurzame aanpak. En de aanpak van intrafamiliaal geweld ligt niet enkel in handen van wie professioneel aan de slag is rond het thema. Het moet

worden ingebed in de schoot van de samenleving, zodat we niet alleen een antwoord kunnen bieden op het *intrafamiliaal geweld van vandaag, maar ook aandacht kunnen schenken aan de generaties van morgen.*

Eveline De Wree is (co-)strategisch coördinator van het Family Justice Centrum 'Veilig Thuis' te Antwerpen. Ze is medeauteur van de boeken *Stevige Wortels, sterke vleugels en Wortels en vleugels in verbinding* (in opmaak), werken boordevol methodieken om met jongeren in gesprek te gaan rond thema's die belangrijk zijn in hun groei naar volwassenheid.

PROGRAMMA NAJAAR 2023 (HERFSTMODULE)

WOENSDAG 11 OKTOBER
VAN 19.00 TOT 21.00 UUR

Patrick Loobuyck – Wat betekent het om tolerant te zijn?

In deze lezing gaat Patrick Loobuyck dieper in op de vraag wat tolerantie vandaag kan betekenen. Daar bestaat immers nogal wat verwarring over. Voor de een is de samenleving nog steeds veel te weinig tolerant, volgens de ander zijn we net veel te verdraagzaam geworden. Denken we maar aan de discussies over de hoofddoek, over Zwarte Piet, over het omgaan met extreemrechts, over asiel en migratie, over softdrugs, en over de jeugd van tegenwoordig. Om goed samen te leven is het belangrijk dat we goed begrijpen welke opvatting van tolerantie er schuilgaat achter de democratische rechtsstaat zoals we die hier in de praktijk proberen te

brenge. Het gaat om een heel specifieke opvatting die gebaseerd is op wederzijds respect en grondrechten. De multiculturele samenleving zet dat vaak op scherp. Ook in de 21ste eeuw blijkt tolerantie vaak een lastige deugd waarover we het gesprek met elkaar moeten blijven voeren.

Patrick Loobuyck is als hoogleraar levensbeschouwing en politieke filosofie verbonden aan het Centrum Pieter Gillis van de Universiteit Antwerpen en is gastprofessor aan de Universiteit Gent. Hij is auteur van onder meer *Burgerschap* (Boom, 2022) en *Samenleven met gezond verstand* (Polis, 2017). Als moraalfilosoof is hij een gewaardeerde stem in het publieke debat, in de krant, op radio en televisie.

WOENSDAG 18 OKTOBER
VAN 14.00 TOT 17.00 UUR

Geert Van Coillie – Zin van het leven: een menswetenschappelijk verhaal

Cultuur laat zich omschrijven als de altijd opnieuw heruit te vinden symbolisering en vormgeving van – onze verhouding tot – essentieel tussenmenselijk geweld. Volgens de vorig jaar overleden Franse filosoof Jean-Luc Nancy vloeit geweld voort 'uit het uiteenvallen van de zin en van alles wat naar zin verwijst'. Vandaar dat we meer dan ooit moeten nadenken over de zin. Met de 'dood van God' en het 'einde van de metafysica' bleek tegelijk de hogere of diepere betekenis van het mens-zijn verdwenen. Als vertrekpunt voor de vraag naar 'zin in het leven' buigt onze

menswetenschappelijke benadering zich over de 'on-zin' – de breuklijnen en blinde vlekken – in het bestaan van mens en cultuur. Aandachtige en onbevangen herlezing van oude Bijbelverhalen in 'antropo-ethisch' perspectief reikt interessante leessleutels en inspirerende denkmodellen aan om de huidige kritieke wereldsituatie op radicale wijze te herijken.

Geert Van Coillie is classicus en doctor in de wijsbegeerte. Hij publiceert over Oudgriekse literatuur, culturele antropologie, psychotherapie en onderwijsfilosofie. Zijn recentste boek, geschreven samen met P. Thoen en J. Strobbe is getiteld: *Vorming door onderwijs. Humaniora tussen verleden en toekomst* (Acco, 2017). In *Vredeswijzer 3* (Gompel&Svacina, 2022) verzorgde hij een opmerkelijke bijdrage: 'Geweld voorbij oorlog en vrede. De Bijbelse antropo-ethiek van Levinas en Girard'.

WOENSDAG 25 OKTOBER
VAN 14.00 TOT 17.00 UUR

Anne Provoost – Kinderen van de IJzer

Stel, het is oorlog, er is een vluchtelingen-crisis, de grenzen zijn dicht. De vluchtelingen zitten met een miljoen samen in het laatste stukje grondgebied. Wat doe je dan met de kinderen? Haal je ze weg van hun ouders? Veroorzaakt die verwijdering levenslange mentale schade, of is het belangrijker dat ze veilig zijn? Het gebeurde echt, in de Westhoek, in 1915, onder meer met de grootmoeder

van Anne Provoost. Het negenjarige meisje maakte deel uit van een groot-scheepse evacuatie georganiseerd door de Belgische overheid. Meer dan tienduizend kinderen werden zonder hun ouders naar Frankrijk gebracht. Ze kwamen terecht op plaatsen waar grote zorg aan hen werd besteed. Of niet? De kinderen werden volwassen, en zeiden dat ze hadden afgezien. Wat bedoelden ze? We gaan terug in de tijd en trekken lessen voor de opvang van kinderen in crisissituaties vandaag.

Anne Provoost schrijft romans, essays, gedichten en korte verhalen. Ze is lid van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde. Zij won met haar werk de Gouden Uil, de LIBRIS Woutertje Pieterseprijs, twee keer een Zilveren Griffel, twee keer de Gouden Zoen, ... Haar roman *Vallen* werd verfilmd. Voor *In de zon kijken* kreeg ze driejaarlijkse Cultuurprijs van de Vlaamse Gemeenschap, dat is de voormalige Staatsprijs voor Literatuur. In 2022 debuteerde ze als dichter met de bundel *Krop*. Haar werk is in twintig talen vertaald.

WOENSDAG 8 NOVEMBER
VAN 14.00 TOT 17.00 UUR

Hans Claus – Detentie

Vanuit zijn gevangeniservaring en de inzichten die hem die ervaring opgeleverd heeft, probeert Hans Claus antwoorden te vinden op de vraag welk soort samenleving zo'n strafstelsel mogelijk – en zelfs tot op zekere hoogte acceptabel – maakt. Dit voert hem naadloos naar de storm van de transitie die het huidige tijdsgewricht typeren en waarbinnen hij de zogenaamd 'stille penitentiaire revolutie'

(van gevangenis naar detentiehuis) probeert te kaderen. Daarnaast licht hij de zes krijtlijnen van de Verklaring van 30 november toe, een activerende maatschappij-schets voor een leefbare wereld. Weten waar we naartoe willen gaan is belangrijk in turbulente tijden, wellicht belangrijker dan mordicus vasthouden aan waarden, inzichten en systemen die net voor die turbulenties tekenen. In tijden van verwarring zijn verbeelding en kunst even belangrijk als harde wetenschap. De verbeelding van nieuwe detentievormen (de huizen) maar ook de verbeelding van een nieuwe samenleving (de verklaring van 30 november) geven Hans de kracht om door te gaan.

Hans Claus werd geboren als kunstenaar: hij is dichter, beeldhouwer, schilder en fotograaf. Zijn maatschappelijke rol vervult hij als criminoloog (1984) en als gevangenisdirecteur (van 1986 tot heden). Vandaag is hij directeur in de gevangenis van Oudenaarde. In 2010 spanden de directeur en kunstenaar samen in de creatie van een nieuw gevangenisconcept: het (kleinschalige en maatschappelijk verankerde) detentiehuis. Als stichter van vzw de Huizen (www.dehuizen.be) en van de internationale beweging RESCALED (www.rescaled.org) streeft hij de realisatie van dit concept na.

WOENSDAG 15 NOVEMBER
VAN 14.00 TOT 17.00 UUR

Rik Pinxten, Peter Schmidt en Jean Paul Van Bendegem – Kennen wij elkaar? De rol van de wetenschap in het begrijpen van de wereld

Het is verrassend hoeveel wetenschappen zich bezighouden met

de studie van mens en samenleving: psychologie, sociologie, economie, politicologie, geschiedenis, antropologie ... Menselijke en maatschappelijke problemen en uitdagingen zijn echter integraal, wat betekent dat alle vermelde disciplines moeten worden geïntegreerd. Denken we maar aan de klimaatverandering. De lezingen brengen een bevraging van de rol van de wetenschappen in de maatschappij en wat ze kunnen bijdragen in het begrijpen van onszelf. Jean Paul Van Bendegem verzorgt de hoofduiteenzetting, Rik Pinxten en Peter Schmidt volgen met commentaren en discussie.

Rik Pinxten is emeritus hoogleraar antropologie aan de UGent; **Peter Schmidt** is filoloog, theoloog en titulair kanunnik aan het Sint-Baafskapittel te Gent en emeritus hoogleraar aan de KUL; **Jean Paul Van Bendegem** is emeritus hoogleraar wiskunde en filosofie aan de Vrije Universiteit Brussel.

WOENSDAG 22 NOVEMBER
VAN 19.00 TOT 21.00 UUR

Tom Sauer – De Russische beer in het nauw

De NAVO is blijven voortbestaan en is uitgebreid richting Rusland. Rusland werd op gelijke voet opgenomen in de Europese veiligheidsorde. Exclusie in plaats van inclusie. Tom Sauer bear-gumentteert dat de manier waarop het Westen omgegaan is met Rusland na het einde van de Koude Oorlog, verklaart waarom Poetin gedaan heeft wat hij gedaan heeft.

Tom Sauer is professor aan de Universiteit Antwerpen. Hij is politiek wetenschapper en expert met betrekking tot de internationale politiek. Recent publicatie: *De strijd voor vrede en hoe we die kunnen winnen* (Polis, 2017).

INFO EN INSCHRIJVINGEN

Prijs lentemodule/herfstmodule zes sessies: **€ 80**
(studenten en gepensioneerden: **€ 50**)

Prijs lentemodule/herfstmodule per sessie: **€ 15**
(studenten en gepensioneerden: **€ 10**)

Wie inschrijft voor het **volledige programma**, ontvangt een gratis Vredeswijzer (1, 2 of 3), of een gratis publicatie van het Humanistisch Verbond (stuur ons een mail met uw keuze). U heeft de keuze tussen de volgende titels/pakketten:

1. Johan Op de Beeck, *Vrijheid van meningsuiting* + Jan Raes, *Tussen canon en improvisatie. Tussen traditie en verbeelding* (pakket Karel Poma-lezing)

2. Harold Polis, *De kamer als kosmos* + Elisabeth Van Dam, *Filosoferen in de tropen* (pakket Werelddag filosofie met filosofiehuis Het zoekend hert)

3. Rik Pinxten, *Humanisme in woelige tijden*

ORGANISATIE

De Vorming Vrede & Burgerschap (VV&B) wordt georganiseerd door de Stuurgroep Vorming Vrede & Burgerschap en het Humanistisch Verbond, in samenwerking met de Vrijzinnige Dienst van de Universiteit Antwerpen en Uitgeverij Gompel&Svacina.